

254. Wł. Mickiewicz do J. I. Kraszewskiego 15 I 1885 Rkp. BJ 6520 k. 268-269.

[k. 268r]

Paryż, 15^{go} stycznia 1885 r.

Kochany Panie,

Westhausser¹ *est un Allemand très serré*², skąpi się z każdym egzemplarzem. Odbił tylko 1100 egzemplarzy, setkę rozda prasie, więc wszystko rozprzedawszy, koszta tylko pokryje, ale jego wina, że więcej nie odbił i zresztą może sobie drugie wydanie puścić, jeżeli książka będzie miała powodzenie, a przedstawia się dobrze. Na liście dziennikarzy Westh[ausserowi] podanej umieściłem (będą więc mieli egzemplarze) [k. 268v] Correntiego³ i Lenartowicza⁴.

Nie przypuszczałem, że pisząc 7^{go}, o takim wypadku Pan ani wspomni. Dobrze się stało, ponieważ teraz widocznie nie ma już czego się obawiać. Wiosna w San Remo bliska. Z Prusakami będzie bieda. Gdyby nie można z paszczy pruskiej pieniędzy pańskich wydobyć, dlaczego by nie ogłosić prenumeratę na przyszłe dzieło przeznaczone na pokrycie tej konfiskaty? Kraj by cały pospieszył z pomocą. Prawda, że i na wykonanie dzieła potrzeba zdrowia i sił, lecz jak tylko Pan już [k. 269r] nie będzie gryźć się groźbą wiszącą nad głową, to i siły powrócą. W podobnych razach rzecz przebyta pokazuje się mniej straszną, niż człowiek sobie takową wyobrażał.

Niesłychana zawziętość Bismarcka⁵ na nas! W usta zgrzybiałego cesarza i w mowie tronowej⁶ umieścić groźby przeciwko Polakom!

Nie Poznańczyków wypędzili⁷. Cóż mogą Poznańczykom zrobić? Chyba że po moskiewsku każą im dobra wyprzedawać. Ma rację „Dziennik Poznański”⁸ pisząc, że kiedy innym źle, to Polakom najgorzej. Dobrze papież wybrał czas, aby mianować Bismarcka kawalerem orderu Chrystusa⁹ i list do niego pochwalny zastosować! [k. 269v] Leon XIII¹⁰ nie lepiej na tym wyjdzie, jak Grzegorz XVI¹¹, kiedy

¹ Louis Westhausser – paryski wydawca, współnik firmy wydawniczo-księgarskiej Hinrichsen et Cie, od 1885 r. prowadził firmę pod własnym nazwiskiem przynajmniej do 1888 r.

² *Jest bardzo skąpym Niemcem* (franc.).

³ Cesare Correnti – zob. list nr 213.

⁴ Teofil Lenartowicz – zob. list nr 84.

⁵ Otto von Bismarck – zob. list nr 50.

⁶ Mowa tronowa wygłoszona przez cesarza Niemiec, Wilhelma I, na otwarciu parlamentu Rzeszy 20 XI 1884.

⁷ Tzw. rugi pruskie – wysiedlenie z terenu Prus Polaków będących obywatelami Rosji i Austro-Węgier.

⁸ „Dziennik Poznański” – zob. list nr 8.

⁹ Order Najwyższy Chrystusa – najważniejsze odznaczenie papieskie wręczono Bismarckowi 31 XII 1885 r.

¹⁰ Leon XIII, właśc. Gioacchino Vincenzo Raphaelo Luigi Pecci (1810-1903) – od 1878 r. papież, dzięki jego dyplomacji Bismarck wycofał się z polityki tzw. Kulturkampf, skierowanej przeciw Kościołowi katolickiemu.

¹¹ Grzegorz XVI (1765-1846) – papież od 1831 r., potępiał powstanie listopadowe i nawoływał Polaków do lojalności wobec cara, krytykował idee wolności sumienia i rozdziału Kościoła od państwa.

kazał na cześć Mikołaja¹² oświecić kopułę S^{go} Piotra. Chrystus nie dyplomacją wojował, a jego następcą chciałby diabła oszukać. Dewotki nawet nasze nos spuszczaają na kwintę.

Andriolli¹³ wykonał dla Tyszkiewicza¹⁴ ogromny karton Jankiel z *Pana Tadeusza*¹⁵ i to mu się bardzo udało.

Serdecznie pozdrawiam,

Wł[adysław] Mickiewicz

[P.S.] Uskarżasz się, Kochany Panie, na S[an] Remo. Nie potrzebuję powtarzać, że i ja, i żona moja¹⁶ radzi będziemy wszelkie komisa Pańskie, nie tylko księgarskie spełnić.

¹² Mikołaj I (1796-1855) – od 1825 r. car Rosji, ze względu na despotyczny charakter i udział Rosji w pacyfikacji ruchów wolnościowych zwany żandarmem Europy.

¹³ Michał Elwiro Andriolli (1836-1893) – malarz, grafik, a przede wszystkim bardzo popularny ilustrator pracujący dla wielu polskich periodyków oraz francuskich i angielskich wydawców książek.

¹⁴ Benedykt Henryk Tyszkiewicz (1852-1935) – ziemianin, sportowiec i fotograf, kolekcjoner sztuki, właściciel galerii w Czerwonym Dworze pod Kownem.

¹⁵ Andriolli wykonał ilustracje do *Pana Tadeusza* wydanego w 1882 r. we Lwowie nakładem Księgarni F.H. Richtera (H. Altenberg). Ilustracje te były bardzo popularne i wielokrotnie wznawiane, również jako osobne dzieła.

¹⁶ Maria z Malewskich Mickiewiczowa – zob. list nr 80.